

טבלת סיכום עשר המכות

המכה	מי ביצע אותה?	האם הייתה אזהרה והיכן?	האם פרעה ביקש להפסיק את המכה?	האם כתוב שהמכה נפסקה?	מי החזיק\הכביד את לב פרעה?
דם	אהרון	כן, ביאור	לא	לא	פרעה: "ולא שֵׁת לבו גם לזאת"
צפרדע	אהרון	כן, בבית פרעה	כן	כן	פרעה הכביד את לבו. ¹
כינים	אהרון	לא	לא	לא	פרעה חיזק את ליבו
ערוב	הקב"ה	כן, ביאור	בעקיפין ²	כן	פרעה הכביד את לבו
דבר	הקב"ה	כן, בבית פרעה	לא	לא	פרעה הכביד את לבו
שחין	משה עם אהרון ³	לא	לא	לא	הקב"ה חיזק את לב פרעה ⁴
ברד	משה	כן, בבית פרעה ⁵	כן	כן	פרעה ועבדיו הכבידו את לבו של פרעה שנחזק ⁶
ארבה	משה	כן, בבית פרעה	כן	כן	הקב"ה חיזק את לב פרעה.
חושך	משה	לא	לא	לא	הקב"ה חיזק את לב פרעה
בכורות	הקב"ה	לא	בעקיפין ⁷	כן	

ערך: ינון חכם.

שבת שלום
מחלקי המים

¹ ראה הפסוק בשמות ח יא: "וַיִּרְא פְרַעֲהַ כִּי הִיְתָה הַרוּחָה וְהַכְבֵּד אֶת לְבוֹ וְלֹא שָׁמַע אֱלֹהִים כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר ה' ". ונחלקו המפרשים אם "והכבד" הוא לשון פעיל היינו שפרעה הכביד את לבו (אבן עזרא, תרגום אונקלוס), או שהוא לשון סביל היינו הקב"ה הכביד את לבו (רש"י, שכל טוב).

² כתוב שפרעה שלח את משה לשלושת ימים במדבר שזה בעצם קצת כמו: יאללה לכו ותפסיקו את המכה הזאת.

³ ראה הפסוקים בשמות ט ח-י מהם עולה שמשה הוא שזרק את פיח הכבשן השמימה וזה נהפך לשחין, אבל גם אהרון היה שותף, ככתוב: "וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אַהֲרֹן קְחוּ לָכֶם מֵלֶא חֲפְנֵיכֶם פִּיחַ כִּבְשָׁן וְזָרְקוּ מִשָּׁה הַשָּׁמַיְמָה לְעֵינֵי פְרַעֲהַ".

⁴ מכת שחין הפותחת את חמשת המכות הבאות נחשבת לנקודת המפנה בה הקב"ה הכביד א לב פרעה וחזקו, אבל יש יוצאים מן הכלל: צפרדע מכאן וברד משם.

⁵ במכת הברד כתוב: "...השכם בבוקר והתייצב לפני פרעה ואמרת אליו וכו' ", בלשון מאד דומה למכת הערוב: "... השכם בבוקר והתייצב לפני פרעה והנה יוצא המימה וכו' ". מכאן שאולי גם במכת ברד "לפני פרעה" הוא ביאור.

⁶ ראה הפסוקים בסוף מכת הברד שמות ט לד-לה: "וַיִּרְא פְרַעֲהַ כִּי חָדַל הַמָּטֶר וְהַבָּרָד וְהַקֶּלֶת וַיִּסֹּף לְחַטֵּא וַיִּכְבֵּד לְבוֹ הוּא וְעַבְדָּיו: וַיִּחַזַּק לֵב פְרַעֲהַ וְלֹא שָׁלַח אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וכו' ". אמנם בפסוק הסמוך הפותח את פרשת בא כתוב: "וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה בֹא אֶל פְרַעֲהַ כִּי אֲנִי הַכְּבִדְתִּי אֶת לְבוֹ וְאֶת לֵב עַבְדָּיו וכו' ", אבל אפשר שפסוק זה מתייחס לכל המכות שהיו עד כאן.

⁷ בכך ששילח את בני ישראל, ראה הפסוקים בשמות יב לא-לג: "וַיִּקְרָא לְמֹשֶׁה וְלְאַהֲרֹן לֵילָה וַיֹּאמֶר קוּמוּ צְאוּ מִתּוֹךְ עַמִּי גַם אַתֶּם גַּם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּלְכוּ עִבְדוּ אֶת ה' כְּדַבַּרְכֶּם: ... וַתִּחַזַּק מִצְרַיִם עַל הָעַם לְמַהֵר לְשַׁלְּחֵם מִן הָאָרֶץ כִּי אָמְרוּ פְלִגְנוּ מִתֵּימָם". ראו המדרשים בתחילת פרשת בשלח אם וכיצד פרעה שלח את העם.